

บทที่ 4

บริบทของสถานศึกษา

ในการวิจัยและพัฒนากระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปศึกษาข้อมูลและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ใช้โรงเรียนวัดศรีวังค์ เป็นโรงเรียนที่นำกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ไปดำเนินการทดลองใช้ในสถานการณ์จริงและได้นำเสนอสภาพบริบททั่วไปของสถานศึกษา ดังนี้

การเดินทางมาโรงเรียนวัดศรีวังค์ในครั้งนี้ผู้วิจัยเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยตั้งต้นจากถนนสายเอเชีย ตรงข้ามกับโรงเรียนบางปะหัน ซึ่งสอบถามจากผู้อำนวยการเรณู สนิล ซึ่งบอกไว้ว่า เมื่อถึงโรงเรียนบางปะหัน แล้วให้สังเกตทางแยกซ้ายมือ แล้วเลี้ยวเข้าไป ประมาณ 2 กิโลเมตรก็จะเจอโรงเรียน ซึ่ง ถนนทางเข้าโรงเรียนเป็นถนนลูกรังอยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก เมื่อเดินทางมาถึงโรงเรียนผู้วิจัยได้พบกับนางเรณู สนิล ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู นักเรียน และ คุณชูชีพ ข้าวสามรวง กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนซึ่งได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี จากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามคุณชูชีพ เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งโรงเรียน ซึ่งท่านเล่าให้ฟังด้วยใบหน้ายิ้มแย้มว่าโรงเรียนวัดศรีวังค์ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดิมชื่อโรงเรียนประชาบาลตำบลทับน้ำ (วัดศรีวังค์) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2433 ด้วยเงินงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการโดยใช้ศาลาการเปรียญวัดศรีวังค์ เป็นสถานที่เรียนเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากโรงเรียนต้องอาศัยศาลาการเปรียญของวัดเป็นสถานที่เรียนจึงไม่สะดวกในการเรียนการสอน บางครั้งทางวัดและประชาชนใช้ศาลาการเปรียญประกอบพิธีทางศาสนาจึงต้องปิดโรงเรียน สมัยนั้นมีนายยะ เข้มทอง เป็นครูใหญ่เป็นคนแรก

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 คณะกรรมการศึกษาและประชาชนร่วมกันจัดหาทุนทรัพย์จัดสร้างอาคารเรียนถาวรเป็นเอกเทศขึ้นได้อาคารเรียนถาวรแบบกรมสามัญ 017 (ดัดแปลง) 4 ห้องเรียน ลี้นค่าก่อสร้างรวมเงินทั้งสิ้น 154,319.45 บาท และทำการเปิดอาคารเรียน เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2521 โดยเปิดทำการสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และในปีพ.ศ. 2522 ได้รับงบประมาณจากทางราชการอีก 340,000 บาท ต่อเติมอาคารอีก 2 ห้องเรียน และเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2529 ได้รับอนุญาตให้เปิดสอนชั้นเด็กเล็กอีก 1 ห้องเรียน จึงทำให้ห้องเรียนไม่เพียงพอ คณะกรรมการศึกษาจึงได้จัดหาทุนทรัพย์กันห้องเรียนก่ออิฐถือปูนได้ทุนอาคารเรียน 3 ห้อง

งบประมาณ 17,076 บาท ซึ่งจนถึงปัจจุบันนี้ โรงเรียนมีเนื้อที่จำนวน 5 ไร่ มีอาคารเรียนทั้งสิ้น 2 หลัง ห้องส้วม 1 หลัง 4 ที่นั่ง มีถังสำหรับเก็บน้ำฝน 1 ถัง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คุณชูชีพ ข้าวสามรวง เล่าให้ฟังอีกว่า ชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน เป็นชุมชนชนบท มีประชากรในเขตพื้นที่บริการประมาณ 600 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ลักษณะของพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่ม ฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมขังทุกปี มีวัดศรีภักดิ์ องค์การบริหารส่วนตำบลทับน้ำ และสถานีนอนามัย เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ ประชากรส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อเรื่องการทรงเจ้าเข้าผี บางส่วนยังไม่รับฟังความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องเร่งจัดการศึกษาให้บุตรหลาน ได้มีความรู้ รวมทั้งจัดการศึกษา หรือวิชาการสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ มีเหตุผล ไม่มั่งงาย แต่ที่นี้ครูกับชุมชนเข้ากันได้ดี มีการจัดกิจกรรมที่อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของไทย เช่น ประเพณีกวนข้าวทิพย์ การเทศน์มหาชาติ การแข่งขันเรือพาย เป็นต้น จากนั้น ครูปริศนา รัตนธรรากร ครูวิชาการของโรงเรียน ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนว่า ปัจจุบันนี้ (ปีการศึกษา 2548) มีนักเรียนทั้งสิ้น 81 คน มีครู 5 คน รวมผู้บริหารอีก 1 คน เป็น 6 คน มีห้องเรียนรวม 8 ห้องเรียน เป็นชั้นอนุบาล 2 ห้อง และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นละ 1 ห้อง รวม 6 ห้อง คุณชูชีพกล่าวเสริมว่า “ก็น่าเห็นใจผู้บริหารที่ต้องลงสอนเองด้วยเนื่องจากมีครูไม่ครบชั้นเรียน” ครูปริศนาเล่าต่อว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการการศึกษาอย่างมาก เริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยการติดตั้ง อินเทอร์เน็ตให้ครูได้สืบค้นข้อมูล การติดตั้งจานดาวเทียมของไกลกังวล เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากครูและ ผู้บริหารมีภาระงานมากรวมทั้งต้องปฏิบัติการสอนด้วย ทำให้ขาดการนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และนอกจากจะขาดครูแล้วยังขาดครูในกลุ่มสาระหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ดังกล่าวต่ำ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6
ปีการศึกษา 2547

รายวิชา	ระดับชั้น	จำนวน (คน)	คะแนน เฉลี่ยร้อยละ	ร้อยละที่ปรับปรุง/พอใช้/ดี		
				ปรับปรุง	พอใช้	ดี
ภาษาไทย	3	8	52.50	0.00	100.00	0.00
คณิตศาสตร์	3	8	39.17	12.50	87.50	0.00
วิทยาศาสตร์	3	8	40.83	100.00	0.00	0.00
ภาษาไทย	6	20	49.25	30.00	40.00	30.00
คณิตศาสตร์	6	20	44.25	25.00	55.00	20.00
วิทยาศาสตร์	6	20	44.25	15.00	80.00	5.00
ภาษาต่างประเทศ	6	20	45.63	10.00	80.00	10.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ที่ควรปรับปรุง และมีระดับพอใช้ถึงร้อยละ 87.50 ซึ่งไม่มีจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระวิชาหลักในระดับดี ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาต่างประเทศที่ควรปรับปรุง แต่ยังมีจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ระดับดีอยู่บ้าง ฉะนั้นจึงควรพัฒนาปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่อไป

นางเรณู สีนิล ผู้บริหารสถานศึกษากล่าวเสริมอีกว่า ขณะนี้กำลังดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้โดยกำหนดแนวทางไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ และด้านกำกับตรวจสอบ โดยการสรรหาและพัฒนาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จัดอบรม และจัดบริการสื่ออุปกรณ์ให้กับบุคลากร ปรับปรุงห้องสมุดภายในสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางในการค้นคว้า พัฒนาอาคารเรียนและภูมิทัศน์ภายในให้สะอาด ร่มรื่น มีการจัดทำสวนหย่อม สนามหญ้า ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จัดทำมุมที่นั่งพักผ่อน สวยงาม ส่งผลให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่แจ่มใสขึ้น

นอกจากนี้ยังได้พัฒนาหลักสูตรทุกกลุ่มวิชา โดยดึงชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามาอยู่ในห้องเรียนและนำห้องเรียนออกไปสู่ชุมชน ปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นวิชาพื้นฐานที่จำเป็นที่จะพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศ

และสากล ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ ปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม พัฒนาบุคลิกภาพและสร้างภูมิคุ้มกันจากสารเสพติด พัฒนารูปแบบ และวิธีการวัดประเมินผล โดยเน้นการแสดงผลออกจริงของผู้เรียน ตลอดจนสร้างระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน

จากการเข้าไปศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนวัดศรีภวังค์ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีการจัดตั้งแควดล้อมที่ร่มรื่น นักเรียนมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีสภาพปัญหาที่ครูไม่ครบชั้นเรียน ถึงแม้ว่าจะมีนักเรียนทั้งหมด 81 คน แต่ก็มีภาระงานที่ไม่ต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหาร และครูมีภาระงานมากทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปตามนโยบายที่ต้นสังกัดสั่งการ การนำหลักสูตร ไปใช้ดำเนินการตามตำรา หรือหนังสือแบบเรียนที่มีจำหน่ายอยู่ทั่วไป มีการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา แต่ไม่ได้นำมาจัดการให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี งบประมาณ มีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน และผู้บริหาร สถานศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนเช่นเดียวกับผู้สอน ฉะนั้นจึงขาดการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานของบุคลากรภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ไม่เป็นระบบ การจัดการเรียนการสอนไม่ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นปัญหาในการจัดการศึกษาและการบริหารงานสถานศึกษา ขนาดเล็ก ผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมทุกคนจึงร่วมดำเนินการพัฒนา กระบวนการ นำหลักสูตรไปใช้ เพื่อทดลองใช้กับ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ซึ่งเป็นโรงเรียนเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์